

Marko Silén

Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Keskuskauppakamari esittää lausuntonaan hallituksen esityksestä 108/2016 uudeksi laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista seuraavaa:

Lainvalmistelutyö on kokonaisuutena onnistunut

Hallituksen esitystä on edeltänyt laajapohjainen valmisteluprosessi, jonka yhteydessä tärkeimmät intressitahot ovat voineet vaikuttaa lain valmisteluun. Lakiesitys on myös kirjoitusasultaan voimassa olevaa hankintalakia täsmällisempi ja luettavampi. EU:n hankintadirektiivien välillä melko ahdasta liikkumatilaa kansallisessa lainsäädännössä on käsitelty pääsääntöisesti hyvin.

Yritystoiminnan kannalta hyviä uudistuksia ovat mm. uusi hankintamuoto - innovaatiokumppanuus, hankintojen jakaminen lähtökohtaisesti enemmän osiin, hankintojen laadullisten näkökohtien suurempi huomioiminen, markkinakartoituksista säätäminen laissa ja hankintayksikön suurempi oikeus pyytää tarjoajaa täydentämään tai korjaamaan selviä virheitä tarjouksessaan.

Pykäläkohtaiset kommentit:**15 § Hankintayksikön sidosyksikön toiminta markkinoilla**

Lakiehdotuksessa rajoitetaan ns. hankintayksikön sidosyksikön markkinoilla toimimista. Sidosyksikkö on hankintayksikön määräysvallassa oleva toimija (esimerkiksi kunnallinen liikelaitos). "Ulosmyynnin" raja asetetaan 5 % ja 500.000 euroon. Jos markkinaehtoista toimintaa ei ole po. aihealueella, on raja 10 %.

Syynä rajojen asettamiseen on se, että julkisten toimijoiden liikevaihto on usein kymmeniä, jopa satoja miljoonia euroja. Muutaman prosentinkin ulosmyynti voi aiheuttaa paikallisilla markkinoilla tai tietyillä kapeilla toimialoilla markkinaehtoisen toiminnan häviämisen kokonaan. Tästä on lukuisia esimerkkejä olemassa. Julkisilla toimijoilla on yleensä käytössään rahoitukseen ja taseasemaan sekä omaansa, kilpailulta suojattuun toimintaan perustuvia etuja. Kilpailun toimivuuden ja markkinoiden kehittymisen kannalta paras lähtökohta olisi, että sidosyksiköt eivät osallistuisi lainkaan toimintaan avoimilla markkinoilla, vaan palvelisivat yksinomaan omistajansa tarpeita. Jos tähän ei päästä niin lakiehdotuksessa asetettu 500.000 euron ulosmyynnin raja on erittäin tarpeellinen, prosenttiosuuden ohella.

Eksaktit prosentti- ja euromääräiset rajat hankintalaissa ovat tarpeellisia myös, koska kilpailu- ja kuntalainsäädännössä säännelty kunnan tai muun hankintayksikön markkinoilla toimimisen kriteerit ovat yleisluontoisempia. Näissä laeissa säädetään yleisluontoisesti markkinaperusteisesta hinnoittelusta, täsmentämättä sitä sen tarkemmin. Yksittäisen, julkisen yksikön kilpailuhaitasta kärsivän yrityksen on erittäin suuritoista koota näyttöä siitä mikä on markkinahinta.

Suurimmat julkiset toimijat, kunnat, ovat myös erittäin hitaasti toteuttaneet jo vuosia voimassa ollutta markkinaehtoisen toiminnan yhtiöittämisvelvollisuutta. Yhtiöittämisvelvollisuuteen jouduttiin menemään 2010-luvun alussa kuntien kilpailuneutraliteettia vaarantavan toiminnan yleistyessä voimakkaasti.

25 § Kansalliset kynnysarvot

Kansalliset kynnysarvot asettavat lainsäädännössä rajan alimmalle velvollisuudelle kilpailuttaa hankinta. Tämän ohella hankintayksiköillä on yleensä myös omia kilpailuttamisohjeita, jotka koskevat hankintojen kilpailuttamista muutamaa tuhatta euroon asti. Kynnysarvon asettamisessa joudutaan puntaroimaan niin hankintayksikön omia kustannuksia kilpailuttamisessa kuin myös tarjouksia antavien tahojen kustannuksia. Liian alhainen kilpailuttamisraja syö hyödyn kilpailuttamiselta hallinnollisten kustannusten vuoksi ja johtaa usein myös keinotekoisiiin järjestelyihin rajan kiertämiseksi. Liian korkea kynnysarvo taas vaarantaa hankintojen avoimuuden ja erityisesti pk-yritysten pääsyn markkinoille. Toisaalta hankintamenettelyjen keventäminen kansallisten kynnysarvojen hankinnoissa helpottaa pk-yritysten osallistumista tarjouskilpailuihin.

60.000 euron kynnysarvoa tavara- ja palveluhankinnoissa ja 150.000 euroa rakennusurakoissa voidaan pitää kohtuullisena kompromissina edellä esitetyin perusteluin.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden hankintaan on hankalampi asettaa sopivaa kynnysarvoa. Esimerkiksi tehostetun palveluasumisen vuosikustannus on yhden henkilön kohdalla usein 50.000 euroa. Lainvalmistelun yhteydessä esitetyt 300.000-400.000 euroa kansalliset kynnysarvot po. toiminnassa ovat oikeansuuntaisia.

80 § Pakolliset poissulkemisperusteet – työperäiset rikokset

Lainvalmistelussa on kansallisesti lähdetty kiristämään direktiivin vaatimuksia mm. erilaisiin työperäisiin rikoksiin liittyen (työturvallisuusrikos, työaika-suojelurikos jne.). Nämä rikokset olisivat pakollinen poissulkemisperuste tarjouskilpailusta viideksi vuodeksi. Kyse on puhtaasti kotimaisesta valmistelusta, jota on perusteltu mm. harmaantalouden torjunnalla. Tämä ei ole kestävä perustelu. Esimerkiksi rikoslain 47 luvun työturvallisuusrikoksilla ei ole mitään tekemistä harmaan talouden torjunnan kanssa. Valmistelussa ei ole myöskään selvitetty onko muissa EU-maissa edes vastaavia rikosnimikkeitä. Säännös voi johtaa suomalaisten yritysten kilpailuoikeudelliseen syrjintään suhteessa muiden EU-maiden yrityksiin. Myös henkilöiden piiri, joiden tekemiä rikoksia pakollinen poissulkeminen yrityksessä koskisi, on erittäin laajasti ja myös epäselvästi määriteltä. Määritelmän voidaan tulkita tarkoittavan rakennusalaalla jopa työmaamestareita.

Työperäiset rikokset pitäisi poistaa pakollisista poissulkemisperusteista joka tapauksessa tässä vaiheessa ja jos niitä halutaan sisällyttää lakiin tulevaisuudessa, tulisi asia valmistella huolellisemmin.

88 § Poissulkemisperusteet ja rikosrekisteriotteet

Lakiesityksen mukaan tarjouskilpailun voittajataholta on pyydettävä rikosrekisteriotteet pakollisten poissulkemisperusteiden tarkistamiseksi. Rikosrekisteriotteet on pyydettävä laajalta henkilöpiiriltä, jotka käyttävät yhteisössä edustus-, päätös- tai valvontavaltaa. Tämä tulee johtamaan vuositason useiden kymmenien tuhansien rikosrekisteriotteiden toimittamiseen hankintayksiköille. Tätä ei voi pitää järkevänä. Ne tahot, joilla on asiassa salattavaa, voivat käyttää esimerkiksi bulvaanijärjestelyitä. Käytännössä pyydetäisiin vuositason kymmeniä tuhansia ”puhtaita” rikosrekisteriotteita. Esitys lisää vain yritysten ja hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa ilman perusteltua hyötyä. Tämä on vastoin myös maan hallituksen sääntelyn keventämisen päämäärää.

Rikosrekisteriotteiden pyytäminen olisi syytä jättää hankintayksikön tapauskohtaisen harkinnan varaan.

Marko Silén

15. Luku – Hankintojen valvonta

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle annettaisiin lakiesityksessä hankintojen valvonta. Tehokkaimmat valvontakeinot koskisivat laittomia suoramankintoja. Valvonta- ja ohjeistustehtävän antaminen Kilpailu- ja kuluttajavirastolle (KKV) on erittäin kannatettavaa. Samassa yhteydessä olisi kuitenkin huolehdittava myös KKV:n resursoinnista uusien tehtävien osalta. KKV on pohjoismaisesti vertailtuna selkeästi aliresursoitu. Liian vähäiset voimavarat valvonnassa nostavat KKV:n puuttumiskynnyksen hankintalain vastaiseen toimintaan korkeammalle kuin on tarkoituksenmukaista.

Helsingissä 3.10.2016

Keskuskauppakamari

Leena Linnainmaa
Varatoimitusjohtaja